

DE BLANKBOOM

Cor Swanenberg

DIT BOEK WERD geschreven in opdracht van Drukkerij Jan van Laarhoven B.V. in een oplage van 1100 exemplaren, waarvan 100 genummerd en gesigneerd door de auteur en illustrator.

Dit is nummer:

De Blankboom

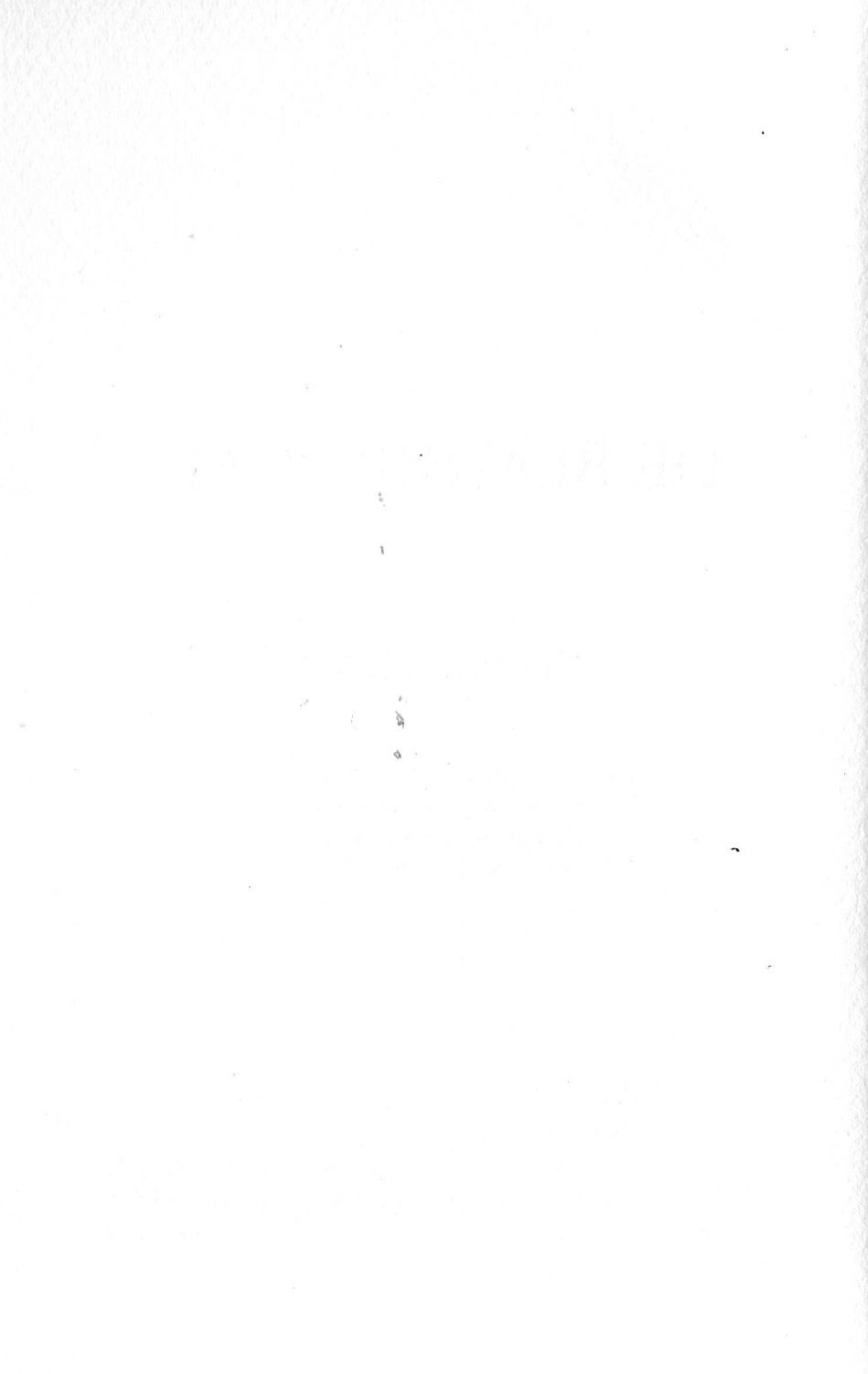
Illustraties: Nelleke de Laat.
© Cor Swanenberg, Berlicum, 1991.
ISBN 90-72738-02-0

DE BLANKBOOM

Cor Swanenberg

*Wat is er lijk de hei aan 't eerlijk werk
van rust en stilte zuiverder gebonden
en vollediger als 'ne verloren berk...?*

(Willem van 't Hof, 1904 -1973)

De blankboom en zijn buurt

IN MARENSLO, tegen de achtergrond van gele zandduinen en Leeuwenoude bossen, ligt een arbeidershut schuw verscholen onder hoge esdoorns.

De kleine woning ademt armoede en soberheid, zoals de gehele verdere omgeving.

De verborgen behuizing heet hier ook wel Schuttershut, genoemd naar zijn jongste bewoner Gerk de Schutter die in de buurt ook bekend staat als de 'monika-mens' vanwege het eenvoudige harmonicaspel dat hij op ongeregelde tijden laat horen, meestal begeleid door de meest klaaglijke jankbuien van de hond Janus.

De meeste mensen die rond de Schuttershut wonen, houden er wel van om op de zomerse avondbank gezeten te luisteren naar de muziek uit de oude trekzak, ook al zijn de melodieën altijd weer simpele walsjes of polka's.

Gerk noemt zich graag jager. 'Jager', meesmuilt de buurt, 'stroper zal je bedoelen!' De buurt vindt Gerk een oude zonderling, een verkindste grijsaard die veel in zichzelf praat.

Eigenlijk heet de hoek rond de Schuttershut Tenblakke, een buurtschapje zoals er meer onder Marenslo te vinden zijn. Een tiental huisjes heeft zich hier ongeordend gegroepeerd rond de winkel van de oeroude Roos.

Oostelijk van de Schuttershut ligt een open heidevlakte met in het midden de bouwval van de voormalige woning van de beerboer. Verder oostwaarts doemt het mastbos bij de zandduinen op. Achter die witte heuvels bevinden zich twee ondiepe karreputten, een soort vennen, ontstaan bij het aanleggen van de spoordijk. Ze heten karreput omdat de voerlui hier vroeger hun grondkarren kwamen wassen. Een verloren hoekje achter eikenhout herbergt een klein woonwagencamp. In de richting van de ondergaande zon schuilen de schamele behuizingen van Has de Jager, Jan Hoed, Mies Berg en Jantje de Vlaam. Eigenlijk zijn het allemaal krotten, maar de bomen en het dakmos onttrekken vele reparaties met stro en golfplaten aan het oog. De horizon wordt aan die kant gevormd door de dennenbossen van het landgoed Zomerlust.

In de luwte hurkt de eeuwenoude keuterij van het kinderrijke gezin De Gaai. Naar het noorden gaapt een open vlakte van braakliggende akkertjes aan de voorzijde van een aangeplant bos van enkel sparren.

Daarachter loopt een karrespoor dat naar een onbewaakte overweg voert en verder nergens heen lijkt te leiden.

Langs dit landweggetje ligt op de heiderand een nietig oorlogskerkhof met daar pal tegenover een opvallend grote berk. Deze boom staat in een ondiepe senk. Hij valt op door de beharing aan zijn jonge takken en de diepe spleten in de wit-rozige schors op de stam. De bewoners van Tenblakke spreken van de blankboom wanneer zij deze schitterende berk bedoelen en terecht; niet zelden licht deze boom op uit zijn donkere omgeving. Zijn wetenschappelijke naam is *betula pubescens*. Hier en daar loopt er wat teer uit de schors. Deze wordt door Jantje de Vlaam wel eens verzameld en gebruikt als smeermiddel voor zijn leren laarzen. Rond de berk bestaat veel volksgeloof binnen Tenblakke: een aftreksel van blad en katjes zou zeer goed zijn voor de haargroei, de grote schilfers schors zouden bruikbaar zijn geweest als papier, uit de bast kan een geneeskrachtige olie gemaakt worden, soms groeien er eetbare paddestoelen op de boom en hij produceert heksenbezems waarmee men kwade geesten kan verjagen. Door de jaren hebben er vele vogels in de boom genesteld. Zijn taaie glinsterend bruine loten worden in het voorjaar gesneden voor de stalbezems. De blaadjes aan de berk zijn enigszins hartvormig.

Zuidelijk van Gerks huisje onder de esdoorns wacht de winkel van Roos op zijn bekende klanten. Naast Roos woont de meest besproken persoon van de buurt: Sjooman. Verderop staat dan nog de versleten boerenhoeve van Labus te dromen aan de enige verharde weg in deze kleine wereld. Achter die weg van rode steenslag ligt links het patersbos en rechts het nonnenpark dat naar het gesticht voert. Parallel loopt er een fietspad van kolengruis en sintels. In de winter-tijd kan men zich daar spiegelen in grote gitzwarte modderplassen. Van de hele hoek is de hei voor Gerk het belangrijkste. Het is het

laatste heidegebied van de hele regio dat de ontginningsdans ontkomen is. Hij heeft er dingen geplant op plaatsen die hij zorgvuldig heeft uitgekozen. Zijn aanplant is schitterend gegroeid. Heel langzaam, maar mooi. 'Bonzai-achtig', vindt hij zelf. Aan de rand van de hei, vlakbij het oorlogskerkhofje, staat zijn mooiste aanplant, de blanke boom van zijn jeugd. Berken groeien snel op de schrale zandgronden, wanneer zij het er naar hun zin hebben. De boom verheft ondanks zijn lage standplaats zijn kruin boven een hoge wal tussen glooiende roggeakkers. Hij heeft iets van een treurwilg. Hij stond er al in 1944 toen hier gesneuveld militairen begraven werden.

Als klimboom voor de jeugd is de berk verraderlijk omdat hij veel broze takken heeft.

Toch heeft Gee, de jongste uit het nest van de Gaaïen, er een vaste plek in gevonden. Hij zit er vaak uit te zien over de hei en de roggevelden. Om zijn blik te verruimen heeft hij enkele takken opgebonden. Het is zijn geheime uitkijkpost over het 'morgenland'. Hier kan hij uren dromen over natuur, sprookjes en verlangens. Hij bevindt zich dicht bij de wolken waarachter alles nog beter is. In de verte ziet hij om het uur een trein voorbij trekken waarin lange rijen mensen voor de raampjes zitten. Gee concentreert zich vaak op één persoon achter de treinruit, bij voorkeur is dat een mooie vrouw. Hij stelt zich daarbij allerlei ongewone dingen voor. Als de trein in de verte verdwijnt, dwalen de ogen van de puber terug naar het kerkhof. Het brengt talloze oorlogsverhalen boven.

Elke oudere inwoner van Tenblakke heeft wel zijn sterke verhalen en ellendige herinneringen aan de bezettingstijd.

De jongen, een oorlogskind, vindt het zeer onrechtvaardig dat hij de oorlog niet bewust heeft mogen meemaken. Hij zou er zeker als verzetsheld uitgekomen zijn... Misschien was hij wel gesneuveld zoals Hai van de ondergrondse of gemarteld in kamp Vught zoals Hennevatter, of gegijzeld in Gestel zoals de baron. Nee, dat laatste was onwaarschijnlijk, daarvoor moest je immers prominent en invloedrijk zijn en dat was eigenlijk niemand binnen Tenblakke behalve de baron. Hoe meer Gee erover nadenkt hoe meer hij ervan

overtuigd raakt dat hij oorlogsslachtoffer zou zijn geworden. En toch blijft het verongelijkte gevoelen dat hij geen bewuste getuige heeft mogen zijn van de wereldbrand. Te meer daar die juist in Ten-blakke, op de rand van de Corridor, zo hevig gewoed heeft; maandenlang zaten er 's morgens de Engelsen en 's avonds de Duitsers. De jongen moet even denken aan Sjoomans verraad, maar hij verwerpt die gedachte snel. Nee, voor collaboratie zouden ze hem toch niet gekregen hebben.

In de verte ziet hij Gerk zoekend in de spoorloot. Die speurt naar peukjes. Hier worden de treinasbakken vaak geledigd en hij ziet Gerk verschillende sigarettestompjes in een enveloppe doen. Zo komt die arme teringlijder aan zijn rookgerei.

Als de jongen de andere kant opkijkt, lopen er enkele witte paters te brevieren langs de Napoleonsweg.

Plotseling komt Tilia, Gerks vriendin, te voorschijn vanuit de hei. De jongen heeft haar niet eerder kunnen zien omdat de vooruitstekende berketakken hem het gezicht op die hoek van de hei ontnemen. Nu ziet hij hoe de gebogen zwarte gedaante zich bukt bij het oorlogskerkhof.

Zij legt er bloemen.

Een berk kan geweldig groeien. Toch wordt zo'n zwart-wit gevlekte boom zelden zo groot en machtig als de blankboom in de slenk bij het soldatenkerkhof.

Op zichzelf beschouwd is de reuzenberk bij het dodenakkertje een wonder. Dat vindt Gerk die hem geplant heeft aan de rand van 'zijn' hei en dat vindt zeker ook Gee. De jongen noemt hem sinds jaar en dag 'zijn' boom. Gee heeft zich in deze boom al zo vaak verstopt wanneer hij het vervelende boerenwerk ontvlucht. Hij heeft een schitterende schuilplaats.

Niemand weet dat Gee in de blankboom 'woont' en niemand mag het weten. Thuis wordt hij gezien als lanterfanter, luilak en werkschuwe dromer.

Vooral in de zomer wenkt zijn nest. Het weeldekleed van de oude heide met zijn purpertinten is indrukwekkend. Gee droomt soms van zijn boom als een enorme hand, opgestoken uit de aarde als een hand Gods. En hij rust in die hand, hij, de bevoorrechte. 'He's got the whole world in his hand...'

Hij zit er te wachten op gedachten, ideeën, visioenen. In 'zijn' boom denkt hij over de dingen na. Hij zit er ook vol stille verwachting en vaag verlangen. Altijd heeft hij hoop op de komst van de blonde Sjalot. Zij heeft onbewust een plaats in zijn hart veroverd. Sjalot Sjooman die volgens de omgeving wel enkele maten te groot is voor haar buurtgenoten. Sjalot, de knappe en vrolijke bloem van dertien. De enige dochter van de rijke, onhebbelijke Sjooman. Een Gaai is niets voor een Sjooman en Sjooman heeft het voor eeuwig verbruid bij de buurt, redeneert Tenblakke.

Natuurlijk is die Sjalot zo gek als een juin als ze omgang duldt met die Gee de Gaai.

Als het eens voorvalt dat Sjalot de hei opdanst, dan juicht zijn binenste en wordt hij stil. In zijn boom heeft hij wel eens overwogen zijn schroom af te leggen en haar aan te spreken, maar Gee heeft het uiteindelijk nooit gedurfd.

Vanuit zijn boom kan hij de vogels volgen. Dat geeft hem vaak een vreemd gevoel. Een soort onderdrukt verlangen naar verre landen... Hij kan de vogels zien tot bij de blauwe verten. Daar houdt alles op. Al sinds zijn eerste vlieger fantaseert Gee over het land achter de einder. Hij stelt er zich eeuwige lenteweiden voor vol madeliefjes en boter- en paardebloemen. De mensen zijn er vriendelijk en vrolijk. Zij genieten van het leven en de zon doet er het grote werk.

Er staan duizenden kruiden in de velden en bermen en als de zon er door de wolken valt, staat zijn gedroomde lenteland in lichterlaaie. De jongen beziet de groei en de gang der wolken en wanneer hij nieuwe vogels voorbij ziet trekken, zegt hij tot zichzelf: 'Ik trek erop uit, de wijde wereld in. Weg, mee met de vogels en de wind..!'

Vanuit het niets meent hij een smadelijk: 'Gij wel, broekschieter' te horen en hij probeert de ganse gedachte uit zijn hoofd te zetten.

Tuis hangt de schroeilucht van de vlambloem in de voortuin en er geurt kamperfoelie rond de putboom.

Gee

‘GEE, JE BENT GEBOREN op een der droevigste dagen die denkbaar zijn: de dag van de ondergang van de Karel Doorman. Jouw geest neemt de plaats in van velen die op die dag ter ziele zijn gegaan... Er zijn voor jou veel vogels gevlogen. Je hebt een grote toekomst,’ heeft Gerk ooit verkondigd.

‘Je naam is een letter, een belangrijke letter: de G van goed en God...’ heeft de oude man toen lachend gezegd. De jongen dacht dat hij voor de gek gehouden werd.

Gee herinnert zich deze zinnen wanneer hij het horloge van zijn grootvader krijgt. Van hem had hij ook zijn naam geërfd, maar dat hadden veel meer kleinkinderen! Elk Gaaiengezin had wel een Gee. Waarom had juist hij het horloge gekregen?

Gee heeft zijn bestaan te danken aan de traditie der grote gezinnen; hij is de jongste jongen uit een nest van zeven. ‘Zeven, da’s een goed getal’, heeft Gerk hem ooit verzekerd.

Voor de jongen staat vast dat kennis voor het leven gelijk staat aan kennis der natuur. Hij is bezeten van leergierigheid ten aanzien van planten en dieren en heeft bij het kennis verwerven veel steun aan Gerks wijsheden. Vlinders, rupsen, kevers, vogels, dat is zijn belangrijkste wetenswereld. Vooral op vogels is hij gek.

Maar ook planten en bomen interesseren hem zeer. ‘Van een tiende part van alle bekende planten kennen we niet eens de stoffen die ze herbergen,’ heeft hij Gerk horen zeggen. ‘Onkruid bestaat niet.’ Gee krijgt naarmate hij ouder wordt een steeds grotere hekel aan het boerenwerk. De eindeloos terugkerende handelingen zijn zo geestdodend. Nee, hij heeft zeker geen boerenhart.

Hij heeft het geluk dat hij door mag leren bij de fraters in de polderstad. Het is vervelend voor de jongen dat hij naast zijn studie veel activiteiten moet verrichten op het ouderlijke boerenbedrijfje. Vaak ontloopt hij het boerenwerk door bij Gerk onder te duiken of zich in zijn boom te verschuilen. Het is een geheim dat hij slechts denkt te delen met zijn oude vriend.

Tenblakke weet hiervan en noemt de jongen een onnozelaar die zijn tijd verdoet bij de halfzotte niksnut van de Schuttershut. Wat heeft

zo'n jongen van amper veertien te zoeken bij zo'n man die bijna een eeuw ouder is? De snotneus zal er enkel onzinnige zonderlinge ideeën opdoen die hem tot een loze fantast zullen maken.

Gee weet dat Gerk een zachtaardige man is die heerlijk kan vertellen.

Voor hem is hij vriendelijk en gastvrij en een belangrijk rustpunt binnen Tenblakke.

Tenblakke

TENBLAKKE IS ARM, maar mooi. Een gehucht gelegen in een landschap van blanke stuifduinen, volle eikenheggen, bolle akkers, ongestoord heideveld, rijk loof- en sparrenbos, een klare beek en stille vennen. Hoe zal het ritme op Tenblakke anders zijn dan elders? De nachten volgen de dagen, de maan komt na de zon, de wisseling der seizoenen verloopt er volgens het oude vaste patroon. Toch is het telkens nieuw en anders voor de aardgebonden Tenblakkenaars. Wanneer ze zaaien hopen ze te oogsten.

In het vroegjaar komt alles in de weer om het leven door te geven. Dan wordt er gestront op Tenblakke. De gemakken gaan open en de beer komt op het land. 'Wat de natuur ons geeft, wil ze terug!' Een simpele, effectieve kringloop wordt er sinds eeuwen her in stand gehouden. In die dagen is de lucht er om te snijden. Het is goed de bomen te zien uitbotten en het zaaigoed te zien kiemen. Een nat voorjaar bekommt Tenblakke het beste. De frisse groenigheid laat alles opfleuren. Er verschijnen tientallen soorten groen en de lelijke hutten en huizen verdwijnen geleidelijk achter het wassende lover. Het is er goed toeven wanneer de sering en de geuren van meidoorn en lijsterbes zich vermengen in de lentelucht. De fruitbloesem heeft iets verkwikkends; maakt licht en luchtig en dan is er het immer aanzwellend vogelengezang. Een wereldje vol levenslust.

Het gaat naar de volle zomer met zijn zware groen en zijn vele werk. Heeft Tenblakke in de vroegzomer nog naar water gesnakt, nou mag het drogen. Rond de geurende velden hangt een bedwelmende hooilucht. Overal komt de reuk van rijpende rogge je tegemoet.

De hutten op Tenblakke lijken met de grond en het groen vergroeid. Kamperfoelie en vlier ademen hun aanlokkelijke parfum uit. Laat zwieren er nog zwaluwen door de warme lucht. De mensen zitten buiten en praten over het weer en het naderende veldwerk.

En dan komt het kleine Tenblakke in het teken van de oogst. De opbrengst is er meestal schraal. De rogge onvoldragen en de aardappelen klein, maar de arbeid is altijd hetzelfde en de huis- en

landhuur ook.

In het najaar als de zon de grond verguldt, hangt er dikwijls de penetrante lucht van verbrand aardappelloof. De rook verspreidt zich over het mistige land en blijft er hardnekkig hangen. Wind en regen geselen de bomen die met gebogen koppen hun bladeren laten vallen. Een kruidige geur van rottend blad en hout staat als een koepel over het gehucht. De beesten roepen om de stal.

Het varken wordt gekeeld en heel Tenblakke komt het keuren. In het lege hok ligt snel een jonge big om de vetproduktie over te nemen. De winter bezorgt Tenblakke rillingen en alles lijkt er levenloos in het buitengebeuren. Bij tijden gaan de mensen van Tenblakke sprokkelen in de omringende bossen. Er is veel dood hout en al doet de kou de vingers tintelen, toch moeten er dagelijks zakken worden gevuld met gevonden brandstof. Een enkele boer hakt eikengeriefhout van een zesjarige heg en verbreekt daarmee de rust van de begonnen winterslaap. Het leven in de natuur trekt zich terug en wanneer er eindelijk milde sneeuw valt uit de vrieskoude lucht wordt het gehucht een zeldzaam verstillde witheid, zo smetteloos dat men er geen armemensen-hutten meer zou vermoeden. De grijze mist laat de bomen zwijgend huiveren.

Wanneer eindelijk de dooi invalt ligt de lauwte van de nieuwe lente al weer gereed.

In het Gaaiennest

'S MORGENS OM HALF VIJF fietst hij aan, om te gaan zwoegen in de sleuven. Hij moet er uren op rijden voor hij aan zijn zware werk met de schop begint. Het graafwerk is voor grondkabels.

De kinderen zien hem pas zo'n vijftien uur na zijn vertrek thuiskomen op zijn oude Union-fiets. Hij heeft honger en krijgt het opgewarmde avondeten waarvan zij uren tevoren al gegeten hebben. Vader de Gaai is moe. Na zijn maal zit hij achter zijn krant bij de kachel te knikkebollen. Gee ziet enkel zijn sterk vereelde hand en hoort aan het plotselinge snurkgeluid dat de slaap hem overmant. Toch moet hij nog wat werk op de stal met de twee koeien verrichten. Vaders krant zakt tussen zijn slapende armen, zijn hoofd valt schielijk achterover, waarbij moeder soms verschrikt uitroept: 'Mens, ge breekt dalijk nog de nek!' Dat is voor vader meestal het sein zijn stalwerk te gaan doen. Het houdt in dat hij de mest weggruut en het melkveepaar van vers ligstro voorziet. De koeien krijgen ook nog even de kans versgeput water te drinken uit de zinken emmer.

Op de geut zal vader zijn handen wassen en nadien nog even gaan zitten om naar de oude legerradio op accu te luisteren. Bij De Gaai hebben ze nog geen 'lektries'. De hanglamp met melkglas brandt fel en verspreidt heel wat meer licht dan de oude stallamp met z'n bronolie-katoentje.

De huiskamerlamp geeft bovendien een heerlijk rustgevend suisge-luid van zich. Wanneer vader aan zijn laatste koffie zit, de radio speelt en de kachel en de lamp brandt en ze zijn alle zeven binnen, dan heeft Gee het opperste gevoel van geluk.

Helaas voor hem duurt die zaligheid kort; de dag is gedaan en de jongsten moeten het eerst naar bed. Dat zijn zus Nele en Gee.

Met grote tegenzin gaan ze uit de behaaglijke warmte naar de provisorische trap op het kelderluik om in hun kille slaapkamer met zijn koude zeil te komen. Het doet zeer aan de voeten en ook de gesteven witte lakens op bed schrikken af door hun ijzige kou. Nele en Gee slapen in hetzelfde bed en ze krullen zich helemaal op onder

de dekens om daar snel een warm holletje te krijgen. Moeder komt hen met een vluchtige kus even onderstoppen; een kindergunst die na het veertiende jaar ophoudt. Na een half uurtje zullen de oudere broers komen om aan de andere kant van de opkamer in bed te kruipen. Zij nemen afscheid voor de nacht met het simpele 'welteruste!'

De opkamer is nauwelijks vier bij vier en het gangpad tussen de bedden is zo smal dat je er amper in de breedte kunt staan.

Het is niet te hopen dat je er 's nachts uit moet voor een plasje want de WC is buiten; een rieten bouwseltje dat tegen de oude kippenkooi hangt. In grote noodgevallen mag je als klein kind nog bij de koeien. Een pispot op de slaapkamer wordt niet getolereerd tenzij iemand tot overgevens toe ziek is.

De kinderen worden geacht het avondgebed op de knieën op het ijzige zeil te doen. Meestal liggen ze in denkbeeldige knielhouding onder hun beddeksel en bidden kort en afwezig de eeuwigzelfde dreuntjes: 'God, onze vader, die mijn bewaker zijt...'

Toen hij zeven was heeft Gee eens laten horen dat hij later met moeder wilde trouwen. Daarop werd hij uitgelachen door de hele familie. Sindsdien is hij veel voorzigtiger geworden met zijn ontboezemingen. De jongen heeft het niemand verteld, maar al enkele dagen is hij behoorlijk in de war. Waardoor het zo opeens is gekomen, weet hij zelf niet. Misschien heeft de onmogelijkheid van zijn liefde voor Sjalot ertoe bijgedragen. Hij twijfelt en wil het niet bekennen: hij houdt van Nele. Zijn één jaar oudere zus is een mooi meisje en nu Gee er oog voor heeft gekregen, kan hij zijn blik nog nauwelijks van haar afwenden. De grootste ramp is dat hij nog altijd bij haar slaapt in hetzelfde tweepersoons ledikant op de opkamer. Die situatie is uit nood geboren; er zijn naast de kleine spoelkeuken maar drie vertrekjes in het woongedeelte. De woonkamer, de slaapkamer van de ouders waar ook de wieg van de jongste staat en de opkamer met bedden voor de vier grotere kinderen.

Natuurlijk is het allerminst wenselijk dat de opgeschoten jongen en

zijn zus één bed delen. Het bezorgt Gee de laatste tijd de wildste fantasieën. Daarvan zal hij zo weinig mogelijk laten merken, zo neemt hij zich voor. Het duurt echter niet lang of hij wordt midden in de nacht ruw wakker geschud door Nele die hem verwijt dat hij zijn arm over haar heen heeft geslagen en haar heeft willen kussen. De jongen, zich van geen kwaad bewust, krimpt ineen bij het horen van de verdere verwijten. Hij weet amper over welke lelijke dingen zijn verbolgen zus het heeft. Wel begrijpt hij dat het erg fout is met hem.

Gerik

HET HEIDEVELD IS ZIJN morgenland en wanneer dit laatste stuk woeste grond in het eerste licht aarzelend ontwaakt is Gerik actief. Echte morgens beginnen rond vieren.

De akkers aan de avondzijde interesseren hem veel minder. Eigenlijk is het zelfs verboden gebied, maar daar trekt hij zich niet veel van aan. Nee, op die akkers zit veel minder. Zijn heide is nog bevolkt door haas, konijn, patrijs, fazant, snip, kwartel en wezel.

Gerik geniet van het schuchter opkomende licht. Tegen de tijd dat de zomerse zon haar volle blonde haren uitschudt over het land, is hij al lang en breed weer thuis op de Schuttershut. Bij de eerste koffie hoort hij de kloosterklokken de witte paters roepen voor de vroegmis.

Gerik is een natuurmens, een eenzaat die leeft met de seizoenen. Onbeschrijflijk, zoals het zachte waas van de ochtendnevel zich geleidelijk van de heide verheft onder de rijzende zon. Wat voelt een mens zich nietig als getuige van deze grootsheid. Hij heeft daarover ook de jongen al eens onderhouden, maar zoals alle jeugd is die nog verzot op de volheid van de dag en de zomer. 'De zon is de ziel van het leven,' meent Gerik, 'niets is zo mooi als die te zien ontwaken.' Volgens zijn overtuiging slaapt zij achter de wolken. Zo heeft hij het de jongen verteld. Die wolken zijn een warme deken voor de zonnenacht.

Avonden zijn de laatste tijd veel moeilijker voor de oude man. Dan zit hij op zijn buitenbankje voor het raam van de Schuttershut en ziet hoe het licht van de zinkende zon de wereld nog even verguldt. Het stemt hem meestal weemoedig gelijk de herfst.

Vaak hoort hij zijn esdoorns ruisen en zucht: 'Die boomtoppen, die moest je verstaan,... dan kende je verhalen!'

Soms klinkt het gezang van een nachtegaal. Eerst voorzichtige lange trekken, dan steeds meer heldere, brede klanken met klaterende kwinkslagen erin en afrondend een stijgend gefluit met virtuoze vibraties, onderbroken door korte stiltes. Hoe lang is het niet geleden dat hij zoiets gehoord heeft! De vergeten tremolo's bezorgen

hem koude rillingen. Zo zou hij moeten kunnen zingen! Het maakt jong...

Pas na de nachtelijke serenade gaat Gerk rusten. Hij maakt lange dagen, maar de ouderdom heeft niet veel slaap meer nodig. Hij hoopt wel op slaap; 'Als de dromen komen en de zorgen gaan...' Hij herinnert zich hoe het nachtegaalsgezag hem innerlijk deed juichen. Ooit heeft hij de vogelnoten op woorden gezet: 'De verte roept, ga naar de groene verten..., adieu, adieu..!' In zijn jeugdige verbeelding heeft hij een uitnodigend land van melk en honing gezien. Het had hem wel vreemde gevoelens bezorgd, variërend van vreugde en weemoed en onbestemd verlangen tot verwachting en verwarring.

Gerk glimlacht bij de herinnering aan dat merkwaardige, onrustige gevoel. Het is een eeuwigheid geleden en het is er nog nooit duidelijker op geworden. Een weifelend gevoel dat je veel mogelijkheden hebt en veel mooie kansen gaat missen.

Buiten wordt het stil. Een heilige stilte. Hij sluit zijn ogen en er komt kalmte in zijn hart. Zijn hond schurkt zich tegen zijn benen.

Tilia en Gerk

NIET VER OOSTWAARTS van het gehucht woonde iemand in een echt hol: Tilia, een verstoten lid van een verarmde familie die haar na de dood van haar moeder onverbiddelijk op straat had gezet. Van armoede was zij in een zandhol gekropen dat door de boeren uitgegraven was voor de wit-zandwinning. Zij haalden hier hun strooi- en schuurzand.

Tilia de verschoppeling heeft een erbarmelijk leven achter de rug. Toen haar familie haar de toegang tot het ouderlijk huis ontzegde, trok ze een tijdlang langs de dorpen. Ze ging de vlakte op en kreeg een kind. Ze had geen enkele voorziening voor dit kraamgebeuren. Na enkele dagen van ellende stierf het kleine ding in haar 'grot', zoals zij het boerenhol noemde. Ze begroef haar kind op het oorlogskerkhofje aan de rand van de hei. Daarna huilde ze dagen en nachten lang en sinds die tijd had haar gelaat de eeuwig-droeve dromerige uitdrukking van een losgeslagene.

Ze schuwde de mensen en deed het liefst in alle vroegte haar boodschappen. Haar vervoermiddel daarbij was een oude kinderwagen waarmee ze dwars door de roggevelden trok opdat ze niemand zou ontmoeten. Aan weerskanten beschermden de korenmuren haar voor alle spiedende ogen. Enkel een opgejaagde leuwerik verried ooit haar aanwezigheid.

'Tilia is getikt', zegt het volk, maar 'Tilia is geslagen' is dichterbij de werkelijkheid.

Toch was deze tragedie nog niet aan haar laatste bedrijf. Tilia had van enkele boeren toestemming om op hun land de achtergebleven aardappelen, knollen en bieten te vergaren. Zij was die mensen zeer dankbaar voor haar gratis 'leeftocht' voor de winter. Maar de boerenvrouwen verdachten Tilia ervan dat zij het met de boeren hield. Te veel landlieden waren dagen van huis zonder iets noemenswaardigs uit te voeren omdat zij droomden van de holbewoonster of erger nog haar het hof maakten. De roddel maakte van dit gerucht een feit en op een dag spanden de boeren en hun wijven samen om de holhoer te verdrijven. Tilia, zich van geen enkel kwaad bewust, werd tot bloedens toe geschopt en geslagen en halfdood gevonden

door Gerk die de dokter haalde. Deze zorgde ervoor dat zij opgenomen werd in het stadse hospitaal waar Tilia langzaam lichamenlijk herstelde. Geestelijk werd zij nooit meer de oude. Ze werd ondergebracht in het nonnengesticht en van daaruit bleef ze bezoekjes brengen aan het oorlogskerkhofje.

Gerk is een tijdlang even zeer gewond als zijn oude geliefde. Hij gedraagt zich alsof hij de schuldige is van de afschuwelijke mishandeling van Tilia. Hij gaat geestelijk snel achteruit. In zijn kwade dromen ziet hij zich als Orpheus die zo pas zijn Eurydice definitief verloren heeft. Hij wil dood.

‘Tilia, m’n stille meid,’ droomt Gerk, ‘rank gebouwd, staalblauwe kijkers, weerbarstig strohaar... Nee, knap was je niet, maar je had iets olijks. Je was intens verlegen. Wat heeft het me moeite gekost je vertrouwen te winnen! Je schuwheid werd hier uitgelegd als zwakzinnigheid. Je holwoning was zo bijzonder. Vindingrijk was je! Je had zelfs een soort open haard! De gierige boeren konden je niet luchten of zien en de roddelaars van Tenblakke maakten je tot heks. Je was zo gedeukt en beschadigd en gehard. Je bleef altijd lachen, ook al zeiden ze dat je zo gek was als Tilebuys. Vriendelijkheid en vrolijk lachen waren je afweermiddelen. Wij hadden mekaar gevonden. Wij hadden geen behuizing nodig. Samen in de bossen hadden we genoeg aan elkaar. We zagen hoe de maan zich over Tenblakke stulpte... Je vertelde dat je met plezier vernam dat de mensen je Uilenspiegel noemden en je speelde eigenlijk zo graag de nar. Je had zo’n bijzondere kijk op de dingen. ‘De mens stamt af van de vogel,’ verkondigde je met zekerheid, ‘kijk maar, je hebt pechvogels en geluksvogels zoals wij... en spotvogels en trekvogels. Na de dood wordt onze ziel een vogel,’ beweerde je altijd. We praatte over de zon en de maan en over het eeuwige achter de wolken. Tilia, jij zag de roofvogels niet, je wilde ze niet zien... Weet je nog hoe we sliepen onder de blote hemel en hoe we de ochtendmist rond ons voelden knielen. We waanden ons alleen op de wereld. Je paste bij mij. Elke winteravond troffen we elkaar in jouw onderkomen en we hadden zo heerlijk veel te vertellen... Toen is er die ver-

schrikkelijke avond gekomen. De aasgieren van afgunst kwamen om ons te vertrappen, te verjagen, te vermoorden. Ze kwamen met schoppen, gaffels, stokken en houwelen en vernielden alles, de dronken woestelingen. Had ik mijn geweer gehad, dan had ik ze overhoop geschoten, ik zweer het! Maar ik had niets dan angst. Ik ben gevluht en kan me m'n lafheid nooit vergeven. Toen alles kort en klein was en het dak onder hun geweld instortte, hebben ze zich aan jou vergrepen. Jij had meer moed dan ik en vocht als een leeuw, maar ze sloegen je met knuppels in het gezicht tot je neerzeeg met een gebroken neus en verminkte ziel. Alleen je tafeltje bleef heel, dat schijnt het volksgericht te willen. Je was beschadigd voor het leven en wilde niets meer met mij te maken hebben en je had gelijk. Ik bestond niet meer voor jou. En wij waren zo gelukkig. Tot die ongelukkige dag dat je ten prooi viel aan de wrevel van het volk... Nooit meer zou ik de zon met jou zien opkomen en de vroege vogels kunnen volgen. Ze hebben je opgepakt en in een gesticht gestopt, arme Tilia...'

Er lopen tranen over de stoppelwangen van de oude man. Hij weet dat Tenblakke hem een gek vindt omdat hij brieven schrijft naar allerlei instanties. Dat hij kwakzalver genoemd wordt omdat hij de pijn kan wegnemen en veel kruiden en hun geneeskrachtige werking kent, vindt hij niet erg. De spotnaam 'miezerman' ervaart hij als het kwalijkst.

Waarschijnlijk heeft hij dit te danken aan zijn pessimistische toekomstvisie en zijn nooit aflatende miserievoorspellingen. 'Jullie maken de hei, de natuur, de wereld kapot!'

Gerik ziet roofvogels in de lucht. 'Jaag ze weg!,' roept hij, 'weg die buizerds,... ik ben Sagittarius, hier zijn nog geen kadavers!'

De hond jankt. Hij voorvoelt weinig goeds nu zijn baas zich zo vreemd gedraagt. 'Haal iemand! Die scherpe klauwen, die scherpe snavels, die scherpe ogen... Geef mijn geweer!'

De oude man doet pogingen om op te staan maar telkens zijgt hij krachteloos terug in zijn lage stoel.

Hooikoorts

DE HELE GAAIENFAMILIE zwoegt al enkele dagen in de polderkamp aan de Grind. Alleen de oudste zonen niet. Die werken elders of zitten in dienst.

De vader zelf heeft het leeuwendeel van de werkzaamheden verricht. Eerst het maaien van het hoge gras, dan het keren van de volle banen. Vervolgens moeten ze met zijn allen het gedroogde gras weer in banen rijven om het daarna aan de opper te zetten. Het hooi heeft een heerlijke geur en het schaften in het hooiveld geeft iets gezelligs. Ze zitten dan met zijn allen tegen een hooiopper en de kan kouwe thee, waarvan de deksel rondgaat als gemeenschappelijke drinkbeker, is in het midden geposteerd. De weidse natuur staat bol van zon en levenslust. Vogelgeluiden stijgen boven de geur van het stervend gras uit. Die kruidige lucht doet eerder aan leven dan aan dood denken. Het hooi verspreidt zijn ziel. Het ligt er goed gedroogd en bewerkt bij en nou maar hopen dat het droog op de zolder komt.

De polderwei ligt langs de grindweg naar de Maas en elke passerende boer groet hen.

Gee laat zijn gedachten onder het werken wegdwalen. Mijmerend is de jongen op de steel van zijn korte rijf gaan hangen en weldra is hij het hele hooien vergeten. Een langskomende boerenknecht brengt hem op wrede manier terug in de werkelijkheid. Hij roept met een lach: 'Kijk uit, dat de steel niet breekt!' Die opmerking is zo luidruchtig dat de andere hooiers erom moeten lachen. Gee kleurt diep. Hij voelt zich betrappt op dromerij en dat staat in de boerenfamilie gelijk aan luiheid. En hij heeft deze keer nog wel zo'n goede voornemens gemaakt!

Waar bemoeit zo'n rotboer zich mee, moppert de jongen in zichzelf. Hij vraagt zich af waarom zij geen paard hebben met een harkmachine zoals de grote polderboeren naast hen. Zij, arme keuteraars, moeten alles met de hand doen.

Op het einde van de lange hooibaan hoort hij in de verte zingen. De vrouwenstem lijkt heel dichtbij. Toch kan Gee slechts met moeite een klein gebogen figuurtje met een rood hoofddoekje ont-

waren. Het water van de wetering tussen hen draagt haar heldere lied naar de hooiers in de Grindkamp. Hoewel de grillig cirkelende grutto's en Kieviten hun roep mengen met het zoete geluid van de verre boerin, kan Gee duidelijk flarden opvangen van haar weemoedige zang. Hij heeft het lied vaker gehoord. Zijn moeder kent het en zingt het wel eens bij het schoonmaken van de groente of het schillen van de aardappelen.

Het lied hoort bij de oorlog, zo heeft zij hem verteld. Dat blijkt ook wel uit het stuk tekst dat hij opvangt: 'Aan de poort van Moskou staat een Duits soldaat...'

Een zingende leeuwerik boven het hooiland leidt de jongen af. Zo mooi als dat vogeltje in de lucht stil kan hangen en daarbij het hoogste lied tureluren! 'En dan gaan mijn gedachten heen, naar jou, Lili Marleen...!'

De verwijtende blik van zijn vader, die al een hele baan ingelopen is, ontnemt hem de gelegenheid verder te luisteren. In de namiddag staat de hele hooikamp aan oppers. Alles is voorspoedig verlopen. Ze zullen 's anderendaags paard en wagen van hun rijke oom mogen hebben en dan moet in zo kort mogelijke tijd alle hooi binnengehaald worden. De volgende dag is het weer volop hooilucht, maar toch is er weersverandering op komst. Er moet stevig doorgepeesd worden om de hele oogst droog op zolder te krijgen. De radio heeft onweer voorspeld.

Nu zijn oudere broers er niet zijn, mag Gee voor het eerst voerman spelen. Dat staat hem bijzonder aan. Het lijkt niet al te inspannend en toch geeft het een groot gevoel van eigenwaarde. Het enige wat niet meevalt is dat de jongen, eenmaal in het hooiland gekomen, de wagen moet laden. Hij heeft het vaak gezien, maar nog nooit zelf gedaan. Met vaders instructies moet dat lukken. Eenvoudig is het niet de grote happen opgestoken hooi van de gaffel te plukken en gelijkelijk te verdelen boven de steeds hoger wordende vierwieler. Eindelijk is de wagen afgeladen vol en Gee heeft hem niet eens scheef opgezet, hoort hij van beneden. Het streelt zijn trots. Nu moet de boom erop om de hele vracht goed bij elkaar te houden

voor de lange thuisreis over de hobbelige grindweg.

Met voldoening stelt Gee vast dat ze al een flink gat in de hooikamp geladen hebben. Het paard moet uit alle macht in de haam gaan hangen om de volle hooiwagen weg te trekken. De kettingen knarsen. Omkijkend ziet Gee diepe sporen achter de zware vracht. Het vocht dat in de droge scheurklei nauwelijks aanwezig had geleken, is door de brede banden naar buiten geperst en maakt de wielsporen diepdonker. De lijn wordt hem toegeworpen als hij, bovenop gezeten, de thuisreis mag beginnen. Het boerinnetje in de verte zingt: 'Oh, m'ne liefste zwartkop.., voel eens hoe mijn hart klopt!' Als het paard eenmaal op de grindweg loopt, is er verder geen kunst meer aan. Het goedge dier weet zelf de weg. Alleen voor het achteropkomend verkeer moet Gee af en toe wat naar 'hot' sturen.

Het paard houdt zijn gestadige tred. Aan het zweet op de rug en rond de haam kan je zien dat de wagen en de weg zeer vermoeiend zijn. Als vader op de fiets passeert, wijst hij de jongen erop dat het weer nu snel zal veranderen. Onheilspellend ballen de wolken zich samen. Nu en dan voelt hij een frisse windvlaag door zijn haren waaien.

Bij het kruispunt naar Tenblakke scheren de takken van de oude lindebomen voor de Roskam rakelings over zijn hoofd. Gee plukt in de gauwigheid wat geurige lindebloempjes. Hij hoort de bijen zoemen in het hoge lover en snuift de lekkere lucht op.

Een lichte lach naast hem laat hem plotseling schrikken. De jongen heeft onverhoeds gezelschap gekregen van een zigeunermeisje. Ze heeft bloempjes in haar zwarte haar en ringen in haar oren. 'Waar kom jij vandaan?' vraagt Gee verward. Ze glimlacht vriendelijk en zegt niets.

Ze is fris en in opvallend oranje gestoken. Hij vraagt zich af hoe zij zo ineens bij hem heeft kunnen komen. Hij is nergens voor gestopt. Ze moet in de hoge lindeboom gezeten hebben.

Het meisje zit ongegeneerd en uitdagend naar hem te kijken. Het maakt hem erg verlegen. Met moeite bedenkt hij dat hij toch vragen kan hoe ze heet. Ze antwoordt iets onverstaanbaars dat enig-

zins naar Duits klinkt en glimlacht weer haar mooie tanden bloot. Even denkt hij begrepen te hebben dat de naam Lili is. Als hij die naam herhaalt, schudt ze haar hoofd. Hij vraagt haar nogmaals. Haar antwoord is een ondeugende lach.

Nu staat de lucht bol van naderend onweer en buiten het zware ritme van de paardehoeven wordt het geleidelijk aan akelig stil. Gee heeft het benauwd. Hij wijt het aan het weer. Ze komt dicht naast hem zitten en lacht. Wat is ze knap! Haar opvallende donkere ogen glimmen. Haar gladde gelige gezicht staat vriendelijk. Haar jurk heeft een hoge split. Gee kan haar broekje met vrolijke froezels boven haar blote bovenbeen zien. Ze zit zo dicht bij hem dat hij haar kan ruiken. Het geurt naar linden en de zomer en iets onbestemds. Indringend aangenaam...

Ze legt haar hoofd tegen zijn schouder. Er gaat een schok door hem heen. Ze moet die schok gevoeld hebben, want ze kijkt hem even aan. Zijn hoofd bonst als hij van zo dichtbij in haar donkere ogen kijkt. Er ligt een teer blosje op haar wangen en ze heeft een mooie mond. Ze is tenger en lenig. Onder haar dunne jurk ziet hij de rondingen van haar kleine borsten. God, wat is ze mooi... Maar het is wel woonwagenvolk!

Zijn hart klopt in de keel en daar niet alleen. Het is hem zo vreemd te moede. Eigenaardig; aangenaam aan de ene kant, maar uiterst gespannen anderzijds. Hij moet haar kwijt voor hij thuiskomt. Niemand mag hem zo zien.

Hij is al onder de hoge kanidassen van de Vliertse Hof en dan is het nog maar enkele honderden meters voor de afslag naar hun huis. Zo gespannen als hij is, zo gelaten gedraagt hij zich. Ze heeft een hooispriet in haar mond en laat die bewegen terwijl ze hem met pretogen aanstaart. Ze tikt met de spriet tegen zijn neus. Zal hij stoppen? Zal hij haar duidelijk maken dat ze weg moet? Hoe kon je nou zoiets moois, waarop elke jongen op slag verliefd wordt, wegjagen!

De laatste zonnestralen boven de opdoemende wolken verlichten haar oliekleurige haar dat haar schouder raakt. De zon laat haar blo-

te benen glanzen. Ze is een en al souplesse.

‘Hoe word ik haar kwijt?’ spookt het door zijn hoofd.

Gelukkig komt niemand hen tegemoet. Gee kijkt om of er toch maar niemand aankomt.

De jongen kan zijn ogen niet geloven. Zojuist zat ze nog naast hem, tegen hem, aan hem en nu loopt ze daar, zijn mooie zigeunerinnetje! Een gevoel van opluchting welt op, maar dat maakt al gauw plaats voor verwijt en spijt. Waarom heeft hij niets gedaan, boeren-sukkel die hij is! Hij heeft haar niet eens zo ver kunnen krijgen dat hij haar iets verstaanbaars heeft laten zeggen. En natuurlijk is er ook altijd nog die lichaamstaal waarbij woorden overbodig zijn.

De zon vervaagt snel en maakt plaats voor alom wassende wolken. Nog schijnt het onweer op hem te willen wachten.

Hij spoort het vermoeide paard aan, maar het blijft volharden in zijn gezapige tred. De jongen laat het dier begaan en denkt weer aan zijn merkwaardige ontmoeting.

Waarom heeft hij niet gewoon kunnen genieten van haar aanwezigheid, waarom heeft hij zo weinig in huis van de Don Juan. Geen greintje charme... Het was zo duidelijk geweest dat zij wat wilde...

Waarom altijd die verstijvende schuchterheid? Hij voelt zich een onhandige klungel die zojuist de kans op levensgroot geluk heeft laten voorbijgaan. Hij had met haar, wier naam hij niet eens weet, wellicht naar een verre poesta kunnen trekken en het hele dwangmatige geplande leven los kunnen laten. Hij had een heerlijk zorgeloos, losbandig, avontuurlijk bestaan binnen zijn bereik gehad! Och, daarvoor was hij van nature toch veel te kleinzielig en bekrompen. Geen avonturierszin, geen ondernemerslust. Zekerheid telde. Je kon toch niet alles zo maar in de steek laten, terwijl iedereen thuis gespannen wachtte of het hooi nog op tijd en droog binnengehaald kon worden. Het was de oogst van een jaar! En toch... Jongen, wat was hij een schlemiel, een Jan Lul. Hij had maar met haar mee hoeven gaan en een aantrekkelijk zwerversbestaan wachtte hem. Een gewaarwording van aangename lichtzinnigheid was hem ontlopen. Voorgoed verdwenen. Hij bleef alleen achter met de pro-

blemen en de tweestrijd.

Hij zou haar Linda noemen in zijn herinneringen, vanwege de lindebloesem in haar haren en haar heerlijk zoete geur. Ze zou wel op het woonwagenkamp in het sprokkelbos thuis horen, maar zoals de meeste woonwagenbewoners zouden ze er wel niet lang blijven.

De gedachte haar niet te zullen weerzien doet pijn. Gee springt op en steekt zijn arm in de lucht, maar er is al niemand meer te zien. Of toch, daar langs de grindweg zit ze in het gras en zwaait terug. Weer wuift hij. Zo ver weg durft hij wel. Heerlijk is het haar terug te zien zwaaien, te zien wenken...

Dan draait hij zich resoluut en richt de blik vooruit. Hij is binnen het gezichtsveld van het ouderlijk huis gekomen. Waarom moet een mens zo verscheurd worden tussen verstand en gevoel? Een daverende donder verstoort zijn overdenkingen. Hij laat het paard het laatste stukje huiswaarts draven. Elke minuut is nu belangrijk.

De wagen wordt haastig onder het open hooiluik gereden. Iedereen is op de hooizolder. Het hooi wordt met grote happen opgestoken. Zijn die happen eindelijk binnen, dan moeten ze daar verder over de zolder versjouwd en onder de dakschuinten gestampt worden. Ze ploeteren voort tot eindelijk de gaffel op het hout van de paardewagen te horen is. Een verlossend geluid. Bijna gelijk met het langverbeide gestommel van vaders klompen op het hout van de hooiwagen kletteren de eerste grote druppels op de planken. Het onweer heeft werkelijk op hen gewacht.

Gee ziet het hooizaad met allerhand klein kriebelend ongedierte van de wagen drijven.

Witte bliksemschichten worden gevolgd door rommelende donderslagen die geleidelijk aan verder weg klinken. De bui drijft over.

Het is goed weer voor de tuin. Er verschijnt een fraaie regenboog aan de hemel. Heerlijk frisse ozonlucht vermengt zich met de kruidige geur van vers hooi. Ze snuiven voldaan hun longen vol. Ze hebben het gehaald! Wat in de polder nog aan de opper staat kan wel tegen een stootje. Tevreden wordt met thee en bier het vochtgehalte weer op peil gebracht.

Gee heeft zo zijn eigen gedachten. Hij loopt een stukje van de weg terug in de ijdele hoop haar weer te zien. Enkele mannen spelen warmbloedige muziek op viool en mandoline en door een gloeiend kampvuur ziet de jongen ondeugende gezichten onder blauw-glanzende haar oplichten. Prachtige, uitdagende meisjes in oranje en zwart wiegen hun heupen rond het vuur op een hartstochtelijk ritme. En zij is de mooiste en wil met hem dansen. Dansen kan hij ook al niet... Zoveel zorgeloze levensvreugde te zien stralen en toch teruggaan naar de werkers van het hooi. Zigeuners zag je zelden hooien...

Het beeld van het vrolijke kampvuur zou nog vaak terugkomen. Soms was hij de Don Juan die danste en musiceerde en meisjes betoverde. Over verre poesta's hoorde hij: 'Oh, m'ne liefste zwartkop!' en hij zag zijn hooikoningin, Linda, en zij bleef hartverscheurend mooi.

Kermis

I EDER JAAR, ONGEVEER gelijktijdig met de bloei der seringen, komt de kermis naar Tenblakke. Een kermisje van niks met een viskraam, een malle molen en een danstent. En toch stemt het de meeste mensen vrolijk. De jeugd kijkt meer uit naar de latere kermis van het grotere Marenslo. De verlokkelijke kermisklanken die wegzweven uit het dorps hart zijn met westenwind zelfs te horen op Tenblakke.

Gee gaat alleen naar de grote kermis. Hij mag maar één dag naar het dorpsfeest. Hij treft het. Henk, van gelijke leeftijd, is ook alleen op pad. Henk woont in het dorp, maar komt wel eens naar Tenblakke om de Gaaienfamilie op te zoeken en Gee gezelschap te houden. Samen flaneren ze over het overvolle kermisterrein. Het is plezierig te kijken naar het uitgelaten volk en te luisteren naar de muziek. Allerlei liederen klinken er door elkaar: 'Hou je echt nog van mij, Rocking Billy', 'Come to my bedside my darling', 'Baby I need you, baby, I love you, yeah, yeah, yeah!'

Er zijn meisjes die duidelijk op pad zijn een vriend te vangen. Sommige grietjes hebben al een maat en vermaken zich in de schommels of bij gebrek aan beter in de zweefmolen.

De meisjes in de schommels vormen een speciale attractie. Veel van de boerengrieten dragen ondergoed dat uit het schaarse na-oorlogse linnen van meel- en graanzakken gemaakt is. Zij dragen ongewild en onbewust een hanekop op hun achterwerk. De hanekop van het merk Sluis met de opvallend rode kam. Het komt zoveel voor dat Henk en Gee er wel zo'n twintig geteld hebben en telkens weer bezorgt het hen groot plezier. Gee vertelt maar niet dat hij zelf getooid gaat in een onderbroek met OLE in het kruis, een overblijfsel van de merknaam MOLENAAR. Gelukkig kan niemand hém tegen zijn onderbroek kijken. De jongens die in de schommel zitten met een meisje hebben zoveel plezier dat het bij Gee enige afgunst opwekt. Waarom wordt er telkens zo gelachen als het schuitje vanaf het hoogste punt weer neerdaalt? Is het de remmer die de schommels voor overslaan moet behoeden? Of de vreemde gewichtloze sensatie van de stijg-daal-overgang? Nee, Gee weet het, hij ziet het!

OLE NAAR

OLE

OLE

1968

Juist onder de hoogteluifel voor het schuitje aan zijn neerval begint, komen de jongen en het meisje tot een kus! Dat veroorzaakt het aanstekelijke plezier.

Gee wenst zich ook een vriendin voor in de schommels. Maar hij heeft nog nooit een meisje gevraagd en hij kleurt al bij de gedachte. Henk herinnert hem aan de 'hanenjacht' van het concours hippique van de Paardevriend in Marenslo. Toen zijn ze met enkele jongens onder de eretribune gekropen en hebben tegen de onderkanten van de deftige dorpse meiden kunnen kijken. Ook daar waren verbazingwekkend veel hanekammen te zien, maar de grootste sensatie was Dientje Dons. Dat slijke zwarte grietje had helemaal geen broek aan, werd er gezegd. Griezellig nadere inspectie door Gee had bewezen dat zij een flinterdun en vetersmal slipje droeg, waar aan weerskanten duidelijk rode schaamhaartjes langspiepten. Het bevreemde de jongen zeer en trillend van spanning concludeerde hij dat Dientje Dons dus niet zwart maar rood was van nature, of waren alle meisjes zo? Was dit waarom meisjes 'heet' heetten? Rood haar betekende heel heet had hij zich laten vertellen en daarom stond het voor de jongen vast dat Dientje 'heet' was. Van verbazing had hij zich bijna verraden. Zoveel inzicht in zo'n korte tijd had hij nog nooit opgedaan.

Plotseling stoot Henk de peinzende Gee aan. 'Kijk eens daar, man, wat een stoot!' Gee kijkt en kan zijn ogen niet geloven. Daar staat zijn Linda, dezelfde als van de hooitijd, compleet in oranje en zwart en mooier nog dan toen! Ze lacht en herkent hem. Gee kan slechts een verlegen 'hoi' uitbrengen. Maar zij komt op hem toe en slaat haar arm om hem heen. Samen lopen ze naar de schommels, Henk verdwaaasd achterlatend. Gee begrijpt het niet. Hij beleeft een nieuwe roes van verwarring en verwachting. Voor hij het weet, staan ze vooraan bij de schommels en dan zitten ze samen in een schuitje. Hij heeft niets hoeven te betalen en niet op zijn beurt hoeven wachten, want de schommels behoren aan Linda's familie.

Nu hij een beetje bijkomt, wil hij wel zijn best doen en al gauw gaan ze tot aan de nok van de tent. Er wordt nog niet geremd. De

jongen staat met een hart vol twijfel, maar nu zal het toch gebeuren; bij de volgende opzwaai zal hij op het hoogtepunt 'zijn' Linda kussen. Zij lacht en is een en al vriendelijkheid. Gee zet extra hard aan zodat ze hoog in de luifel komen en de kus verhuld zal blijven voor het publiek. Helaas wordt er nu wel geremd en Gee stelt zijn kus uit. Opnieuw wordt er met alle macht aan extra hoogte gewerkt. Nu, ja, nu moet het gebeuren. Boven onder het donkere doek, gaat de jongen naar voren en stelt verrast vast dat het meisje hetzelfde doet en zo ontmoeten zijn schuchtere lippen de mooie mond van zijn zigeunerinnetje. De kus komt wel wat hard aan. Maar zij lacht en Gee durft nu ook de spanning af te schudden. Wat is het leven heerlijk! Zwevend tussen hemel en aarde met iemand die je lief is. Kermis kan mooi zijn.

De schommels worden afgeremd en tot stilstand gebracht. Gee wil nog wel, maar zij kan niet. Zij moet werken begrijpt hij uit haar gebaren. Ze is weer even snel verdwenen als ze gekomen is. Gee kijkt versuft rond. Henk stoot hem aan en zegt: 'Die had geen haan op haar kont!' Gee reageert niet.

Hij is weer helemaal in beslag genomen door het beeldschone meisje dat sinds de hooitijd nog maar net uit zijn gedachten verdwenen was. Gee wil haar enkel weerzien en blijft rondhangen op de kermis. Veel meisjes, maar nergens zijn Linda. En dan opeens tegen sluitingstijd ziet de jongen het fel oranje weer. Als hij erheen wil rennen ziet hij dat ze niet alleen is. Ze heeft een knappe vreemde jongen aan de arm met wie ze recht op de schommels afstevent. Ze stappen samen in de eerst leegkomende schuit en zitten in de kortste keren met de punt achter het bovendoek. Gee ziet het met afgrijzen aan. Daarboven wordt gekust, weet hij. Verscheurd loopt hij naar zijn fiets en rijdt naar huis.

Het kleine Paradijs

IN DE PARADIJSVOGEL, een potsierlijke benaming voor een kleine onooglijke uitspanning aan de rand van Tenblakke, verzamelen zich op zondagen meestal dezelfde figuren. Verscheidene Tenblakkenaars komen hier wekelijks hun verdriet verdrinken.

Achter de tap staat de verveeld ogende kasteleinse die Eva heet, een wat corpulente vrouw die bij gebrek aan klandizie de jukebox voert met de grijsgedraaide smartlappen aller tijden. Zo dadelijk zal zij dit niet meer doen, want wanneer Gerk zijn kwantum genuttigd heeft, zal hij zoals altijd zijn harmonika voor de dag halen en zijn vrolijke walsjes vertolken. Zijn levende muziek wordt wel gewaardeerd. 'Schutter, laat nog eens wat horen', klinkt telkens het verzoek. 'Schutter, schiet eens in de noten!' Regelmatig verdient Gerk een rondje en dat draagt bij tot meer 'ammezuur', zoals hij zelf zegt. En werkelijk, het geeft hem meer virtuositeit.

Het wordt plezierig in de Paradijsvogel. Gee zit in een hoekje met een biertje te wachten op zijn vader die hier bij uitzondering het weekend viert. Eigenlijk mag de jongen nog niet in de kroeg komen. Hij is nog geen zestien, maar daar wordt door Eva gelukkig niet zo nauw op gelet. Gee is wel in de stemming nu zijn vader en Gerk zo nadrukkelijk aanwezig zijn. Zijn vader zingt met sonore stem mee met Gerks muziek. En al weer moet er 'gesmeerd' worden. Gee wordt niet vergeten; hij deelt in de feestvreugde en mag bij elk rondje bier of chocola voor zichzelf bestellen. Het is verbaazingwekkend hoe Gerk opleeft onder zijn eigen spel en hoe goed het klikt tussen Gerk en vader De Gaai.

De jongen weet dat er voorlopig niet aan de thuisreis te denken valt en hij vindt het helemaal niet erg. Zo kent hij zijn vader niet, evenmin als zijn oude vriend Gerk. Gerk zingt 'we sucked the wine of paradise', maar vader is daar niet enthousiast over. 'Liever wat bekends, speelman', roept hij luidruchtig.

In een langere rustpauze vertelt Gerk dat hij hier op 'sjanternel' gaat. De betekenis van deze mededeling is niet duidelijk voor de jongen, maar hij vermoedt wel iets ondeugends. Zijn ingeving wordt bewaarheid door de verschijning van een bleke verpleegster

uit het nabije sanatorium die al gauw heimelijk zit te fluisteren met de oude Gerk. Plotseling roept de grijsaard: 'Nou even geen tijd voor geflikflooi, Tilia, er moet gemusiceerd worden.' De reacties van de caféklanten zijn unaniem geestdriftig en weer wordt er geroepen dat de speelman er wel een verdient.

Gee is verbijsterd omdat Gerk de bleke pleeg Tilia genoemd heeft. Zijn oude vriend moet al flink beneveld zijn. Aan zijn spel valt het niet te horen.

De deur zwaait open en een vrolijke menigte valt binnen. Het zijn knappe donkere lieden met opvallende haardoeken en oorringen. Gee kan zijn ogen niet geloven. Dan weet hij het zeker: Linda is erbij. De mannen zijn zeer ingenomen met Gerks muziek. Zij drinken en dansen. Er gebeuren dingen in de Paradijsvogel die nog nooit eerder vertoond zijn. Iedereen lacht, zelfs dikke Eva.

Wanneer de verpleegster zich beklaagt over het feit dat Gerk niet mee wil, lacht de oude man: 'Dulcinea, ga noordwaarts, noord-noordwest! Daar bevindt zich de Olympus., of wat ervoor moet doorgaan.' De bleke vrouw zwijgt en kijkt even onbegrijpend als de jongen. Gerk moet zwaar dronken zijn. Dulcinea heet ze nu weer... De Paradijsvogel kan ondertussen bogen op het bezoek van vogels van velerlei gevederte. Het is zeker geen verdienste van Eva. De kroeg dankt het eerder aan zijn gunstige ligging langs de Napoleonsweg en vandaag ook aan Gerks muzikale bui.

Sjooman is hier eigenlijk niet welkom en toch is ook hij er opgedoken. Hij verdoet zijn tijd liever verderop in de negorij, in het 'hoefkasteel' dat zijn naam volkomen ten onrechte draagt omdat er geen hoeve en nog minder een kasteel is. Het is niet meer dan de opgeknapte wit geschilderde voormalige bedrijfswoning van een voerman. Het hoefkasteel heet voor ingewijden hoerenkast.

Hier komen de eenzame vrijgezellen van de streek met een vreemd licht in de ogen. Ze bedrinken zich en brengen er de nacht door bij de snollen om uitgeschud weer aan hun volgende werkweek te beginnen. Sjooman hoort daar niet; hij heeft een vrouw en dochter! En toch is hij er wekelijks te vinden. Daarom hoort Sjooman ook

niet in de vreugde van de Paradijsvogel, maar hij is er wel. Hij wordt niet echt geweerd of gemedend. Wel krijgt hij zo nu en dan verwijten naar zijn hoofd geslingerd, maar hij koopt het af met extra rondjes. Sjalot Sjooman komt binnen. Zij heeft ongetwijfeld dezelfde opdracht als Gee. Probeer vader mee huiswaarts te krijgen voor al het geld op is. Gee voelt zich zeer onzeker. Hij zou met Linda willen praten en zeker ook met Sjalot, maar schaamte bij voorbaat verhindert elk contact.

De zigeuners vertrekken zoals ze kwamen. Op doortocht zoals altijd. Linda geeft Gee een vluchtige glimlach als afscheid. Gerk is uitgeblust en gedraagt zich steeds meer als een klein kind. Vader is dronken, net als Sjooman. Het plezier verkeert snel in een zorgelijke sfeer. Sjalot doet pogingen haar lastige vader tot thuiskeer te bewegen en Gee informeert voorzichtig bij vader of hij niet onderhand naar huis wil. De jongen weet dat het zachte lijntje de verstandigste manier is. Na enkele minuten valt vader De Gaai uit: 'Sjooman sodemieter op, dat ik ook naar huis kan!' En wonderlijk genoeg helpt dat. De aangesprokene vertrekt schielijk. De jongen is zijn vader dankbaar en ook al heeft hij Sjalot niet gesproken, toch vindt hij het prettig dat zij lotgenoten zijn. Gee's enige zorg is de thuiskomst van Gerk de Schutter die 'zwaar afgebrand' bij de morrende pleeg achterblijft.

Visioenen

GEE SLAAPT DE HELE nacht niet. Soms denkt hij dat hij niet verder wil leven. 's Morgens staat hij met barstende hoofdpijn klaar om richting school te fietsen. De zelfbinder knapt en hij moet zijn tas met een touw op zijn fiets bevestigen. Onderweg bedenkt hij zich en gaat naar de blankboom. Hij neemt het touw en klimt naar zijn plek. Het is een mooie dag en langzaam komt de jongen tot rust. Het lege gevoel trekt geleidelijk weg. Hij ziet uit over de heide, de velden en het huisje van de beerboer trekt zijn aandacht. Er moet iemand bij de put staan, want de jongen hoort duidelijk het metalen geluid van de emmer die langs de stenen putring schuurt. Waarschijnlijk is de vrouw van de beerboer water aan het putten.

Gee gaat verzitten, zijn blik dwaalt weg van de hut van de beerboer. Opeens ziet hij wat hij ooit eerder vaag in zijn dromen waargenomen meent te hebben: het landschap voor hem heeft een zeer bijzondere vorm. Hij fantaseert over zijn drie geliefden en meent de drie zusters te zien, de dochters van de nacht. Hij ziet zijn Nele vooral aan de oostkant met de golvende pollen buntgras, in de bloeiende heide herkent hij Linda en in de blonde duinrand ontdekt hij zijn Sjalot. De fantasie geeft hem troost. Samen met Gerik heeft hij eens de dieren aan de hemel benoemd. Er waren zo wonderlijk veel schepsels te ontdekken in wolkenformaties!

Nu de zon wat verschoven is en de schaduwen langer worden is Gee's landschap veranderd. Het is plotseling de liggende gestalte van een naakte vrouw geworden. Het merendeel van haar bestaat uit grote blote stukken geel zand. De aanblik maakt diepe indruk op hem. Hij wil het uitschreeuwen van enthousiasme. Maar zouden andere mensen het wel kunnen zien? Misschien heeft hij teveel fantasie en wil hij overal bloot zien, het zondige bloot...

Hoe vaak heeft hij hier niet gelopen zonder dit te weten! Het gezicht van het naakt bevindt zich dicht bij de woning van de beerboer. 'Blote dame met hoed' geeft de jongen haar voorlopig als titel. De hoed wordt in werkelijkheid gevormd door het lage dak van beerboers woning en de draaiboom bij de waterput. Het geheel

maakt de indruk van een versleten deukhoed met een kale schuine veer. Eigenlijk is enkel de schacht er nog van over.

Even beschouwt hij zijn visioen als een meesterwerk dat hij geschilderd heeft. Hij wil het zo vasthouden en bindt een hinderlijke tak op.

De uitgestrekte vrouwenfiguur heeft ranke benen. Waar die samen komen bevinden zich kromgegroeide vliegden-netjes. Onder die grillige naaldboompjes in haar kruis liggen soldaten en Tilia's kind begraven. (Merkwaardige benaming eigenlijk: haar kruis.) Haar navel is een zandkuil. Hij moet eraan denken hoe Gerk hem verteld heeft over het ontstaan van de navel. 'God maakte de baby's en als hij ze klaar had, priemde hij een vinger in het buikje en zei: 'Gij zit klaar!' In gedachte hoort hij zijn oude vriend lachen.

Gee volgt de opgaande lijn van haar lichaam; twee ronde heuveltjes vormen haar borsten.

Hij hoort een leeuwerik uit de hoogte. Het vogeltje hangt steeds op dezelfde plaats in de lucht en tiereliert zijn zomerzang. Ongetwijfeld voor haar. Gee benijdt de vogel. Die moet een nog mooiere kijk op haar hebben, geluksvogel!

De jongen twijfelt wat hij zal doen. Hij zou graag haar gezicht van dichtbij gaan bezien, maar hij is zo bang zijn fantastische verschijning uit het oog te verliezen en daarom blijft hij zitten waar hij zit. Naarmate de zon verder doordraait verandert het vergezicht en op eens is er weinig meer over van zijn visioen

Hoewel het gebeuren de jongen overvalt is hij niet ontstemd. Hij weet nu waar en wanneer hij haar kan zien en hij weet haar beschermd voor vreemde ogen. Vervelend is het dat hij zijn ervaring met niemand kan delen. Het aan iemand vertellen heeft geen enkele zin. Ze zouden hem enkel uitlachen en verwijten dat hij wel wat beters kon doen. Nee, het fraaie panorama is alleen voor hem en hij is de enige die het kan zien, net als in sprookjes. Eigenlijk was er maar één persoon die hij hierover in vertrouwen had kunnen nemen: de oude Gerk. De jongen moet eraan denken hoe hij zijn vriend voor het laatst levend heeft gezien. Ondanks het kille weer

zat hij buiten op zijn bankje. Toen de jongen vroeg waarom, had hij gezegd: 'Ik wil mijn bomen nog eens horen, Acer Dodonae... Een mens moet in de open lucht leven, in de adem van God. Hier ruik ik de dood...' 'Dood!?! Onkruid vergaat niet!', had de jongen als weerwoord. 'Onkruid bestaat niet', had Gerik verbeterd. 'Vreemde vogel die Gerik.'

De jongen heeft alle idee van tijd verloren. De wind strijkt door de berketop. Het klinkt als een langgerekte zucht.

Gee gaat naar huis. Voor hij het ouderlijk huis binnengaat, kijkt hij om. De hei begint zich te hullen in vlagen van mist.

In de verte meent hij een uitgestrekt liggende man met jagershoed te zien. Het lijkt of hij lacht.

Sjalot

GEE HEEFT HET ALTIJD boeiend gevonden om te kijken naar de lekkernijen voor het raam van Roos. De grote glazen stopflessen vol kleurige zuurtjes, toffees, dropjes en wijnballen laten hem watertanden.

De laatste tijd kijkt de jongen veel in het winkelraam zonder de zoetheiden te zien. Hij ziet er zichzelf weerspiegeld en meestal is hij ontevreden over dat beeld, vanwege de puistjes in zijn gezicht en zijn slungelige gestalte. Op schaarse momenten vindt hij zichzelf minder slecht bedeed. Gee is een tijdlang zeer verward geweest. Toen heeft hij geprobeerd Sjalot te vergeten. Het was uit met haar, verzekerde hij zichzelf. Toch bleef hij ook toen terugkeren op die plek voor het snoepwinkeltje.

In de ruiten van het raam van Roos weerspiegelt zich de opgepoetste ingang van het huis van Sjalot.

Vaak blijft Gee hier zitten dromen voor de uitgestalde heerlijkheden die hem een aangenaam alibi verschaffen. Hij hoopt een glimp op te vangen van Sjoomans dochter. Sjalot is even oud als Gee en omdat er geen jongens van zijn leeftijd zijn in het gehucht, heeft hij vroeger veel met Sjalot gespeeld. Sjalot was toen nog geen opvallende verschijning voor hem geweest. Het enige wat destijds aan haar opviel was dat zij veel beter gekleed ging dan alle andere dorpsmeisjes.

Een voordeeltje van de vriendschap met Sjalot was dat zij veel meer snoep mocht kopen dan de Gaaien thuis gewend waren. Sjalot gaf hem vaak wat snoepgoed dat ze bij Roos gekocht had.

Gee had dikwijls met Sjalot gespeeld en eens hadden ze beurtelings de rol van dokter vertolkt. Ze hadden elkaar de intiemste plekjes van hun lichaam laten zien. Zij had het geheel bedacht en zij wist ook dat je je soms moest uitkleden voor dokters. Ze had immers ooit een operatie ondergaan. Gee had nooit met dokters van doen gehad en hij had aanvankelijk ook wat tegengestribbeld. Maar tenslotte had het schaamtegevoel het verloren van de nieuwsgierigheid. De jongen had het blote jonge meisje niet zo langdurig bestudeerd. Hij vond alles bijna hetzelfde als bij Nele die hij ooit per ongeluk

betrapt had bij het baden. Sjalot ging uitvoeriger te werk. Zij onderwierp zijn onderlichaam aan zo'n nauwkeurig onderzoek dat hij zich op het laatst opeens weer zeer beschaamd had gevoeld. Toen had hij snel zijn broek aangeschoten en was het sparrenbos ingepend, Sjalot zeer verward achterlatend. Daarna had hij haar enkele dagen gemeden.

Later waren ze nog vastere vrienden gebleken en hoewel hij zo nu en dan bespot werd als vroegrijpe rokkenjager bleef Gee een tijdlang op en af gaan met Sjalot. De vriendschap bestond destijds vooral bij gebrek aan beter. Zij was de enige van gelijke jaren die vrij was van vervelend werk. Het gemeenschappelijke geheim leek de vriendschap hechter gemaakt te hebben.

Gee hoopte altijd dat Sjooman zelf niet thuis was en gelukkig was dat meestal het geval. De jongen hield beslist niet van de kleine opzichtige windmolen die het huis van Sjooman van elektriciteit voorzag. Hij had een afschuw van de motorpomp die met veel lawaai water haalde uit de diepe overdekte put. Beide dingen had Sjooman nog niet zo lang geleden aangeschaft en de bewoners van Tenblakke hadden hun bedenkingen. Ze hadden leedvermaak wanneer de nieuwigheid niet functioneerde en de arme Sjooman eigenhandig met de oude draaiboom aan de put werkte. Deed de windmolen zijn werk niet, dan moesten de gordijnen dicht en stak Sjooman in arren moede de olielamp weer aan. Dat alles maakte hem tot mikpunt van spot. Toen hij half verongelukte met zijn splinternieuwe 'stoomfiets' had Tenblakke de grootste lol. Mede door deze zaken meed Gee een tijdje alle kontakten met Sjalot.

Sinds Gee naar de middelbare school fietste, had hij een tijdlang weinig aandacht gehad voor Sjalot. Maar na haar toevallig weer eens ontmoet te hebben bij de blankboom, was zij bijna konstant aanwezig in zijn gedachten. Ze was opeens zo in haar voordeel veranderd. Sjalot had het gewone vlaskleurige haar van de streek, maar ze had helderblauwe ogen die haar bijzonder knap maakten.

Op een dag kwam Sjalot aan in de Schuttershut op zoek naar Gee

die daar was. Ze had kennelijk problemen. Haar gezicht was bleek en haar ogen waterig. 'God, ik bloed zo!', zei ze. Ze had het fluisterend gezegd. Toch had de oude Gerk het ook gehoord en hij had het, anders dan de jongen, meteen begrepen. De jongen wist het meisje niet te troosten en toen hij vroeg waar ze dan bloedde, had ze slechts geantwoord: 'Van onderen.' Gee schrok maar begreep niet goed wat ze zei. De oude man greep in: 'Och, Sjoovrouwke, da's niks,.. je bent dan voortaan een grote meid. Zelfs Onze Lieve Vrouw heeft dat gehad!' Het meisje was Gerk dankbaar voor zoveel geruststellende wijsheid. Later had Sjalot verteld dat ze werkelijk gedacht had dat ze doodging.

Vanaf die tijd is Sjalot weer interessanter. De jongen vindt het fijn met haar te praten over allerhande dingen. Wat hem tegenvalt is dat ze niets weet van planten en dieren. Samen bouwen ze hun luchtkastelen en maken hun eigen sprookjes. Het zijn vervelende dagen wanneer Sjalot niet verschijnt en Gee vergeefs rondhangt bij het winkeltje van Roos. De jongen heeft niet het hart zijn meisje aan te roepen. Hun verhouding is een groot geheim, meent hij. Bovendien is er de vrees dat Sjooman zelf zal opendoen.

Plotseling komt Sjalot naar buiten. Ze ziet er niet gelukkig uit. Samen gaan ze naar hun plekje bij de blankboom. Daar krijgt hij te horen dat Sjooman gaat verhuizen naar het bovenland.

Dan voelt Gee weer dat merkwaardig zinderende gevoel als hij naar Sjalot kijkt. Ze is nog mooier dan hij zich heeft voorgesteld. Adembenemend. Blauwe, lichtende ogen in een gaaf fris gezicht, omgeven door golvende blonde haren. Haar uitdagende mond is waarschijnlijk het alleraantrekkelijkst. Ze is fraai van lijf en leden en heeft iets sierlijks in haar bewegingen. Ze heeft erg 'blote' kleren aan en dat maakt haar voor het conservatieve Tenblakke tot 'schoraal'. Gee vindt het haar goed staan en hij kent haar eigenlijk niet anders.

Sjalot gaat weg. Gee zal haar missen; zij speelt de hoofdrol in zijn wilde fantasieën. Hij zoekt naar troostende woorden, maar kan er geen uitbrengen. Hij streelt haar haren en huilt stil met haar. Ze

zullen elkaar niet meer kunnen ontmoeten op hun lievelingsplekken.

'Ik zal je schrijven', zegt hij, maar hij weet dat hij dat niet zal doen en bovendien is dat niets vergeleken met het samenzijn met haar. 'Dan ga ik ook weg', denkt hij, maar hij weet dat het kinderachtige grootspraak is. Hij kan het niet verwerken. 'Zijn' Sjalot weg. Hij vindt geen woorden om haar op te vrolijken en elke poging daartoe stemt hem zelf somberder.

'Ik vind het zo erg!' snikt ze. 'Ik wil geen verhuizing en zeker niet zo onverwachts. Het is zo gemeen!'

De jongen knikt slechts. Hij voelt zich schuldig, nu hij hoort dat Sjooman zijn enig kind toegesnuwd heeft dat het dan vanzelf ook uit zal zijn met 'dat geflikfloo met die heikneuter van De Gaai.' Hij haat Sjooman nog meer dan voordien.

Gee probeert zich te beheersen. Hij legt zijn arm om haar schouders. Zijn waterige ogen zien overal wazige wolkjes. 'Wij hebben samen veel mooie verhalen en geheimen,' brengt hij met moeite uit. Hij drukt haar tegen zich aan en zegt: 'Je moet nu maar gaan, de wagen wacht al.' Hij heeft gelijk; de verhuiswagen staat voor Sjoomans woning. Sjalot geeft hem een kus, staat op en rent van hem weg. Gee proeft iets van haar tranen. Haar figuur heeft een vreemde sierlijkheid als ze hard loopt. Iets van een hinde, nee, iets van een blauwe vlinder die wegdanst tussen de eikenheggen van Tenblakke. Hij ziet haar blonde kopje nog net boven de brembosjes. Het laat hem harder huilen, zijn hart doet zeer; een mengeling van onbestemde leegte, opgekropte machteloosheid en vreemde pijn.

Hij heeft een duidelijk voorgevoel van een eeuwig vaarwel. Hij heeft haar adres niet eens gevraagd!

Gee kan niet naar huis. Niemand mag zijn behuilde gezicht zien. Hij wil de verhuiswagen die zijn Sjalot en alle Sjoomanzaken meeneemt, zien vertrekken.

Hij klimt naar zijn vertrouwde plekje in de blankboom. De berk heeft vele takken. Er zijn vier extra sterke takken ziet hij nu. Hij geeft ze namen: 'Gerk, Tilia, Sjalot, Gee...' Dan twijfelt hij en fluis-

tert: 'Nele, Linda, Sjalot, Tilia,..' maar nee, de tak waarop hij zit moet zijn eigen naam hebben. Even overweegt hij zijn naam er zelfs in te kerven. Dat kan hij zijn boom niet aan doen.

Vanuit zijn hoge zetel ziet hij de verhuiswagen langzaam in de verte vertrekken.

Die wagen is nog niet geheel verdwenen in het westen als de jongen zijn aandacht verplaatst naar een woonwagen die juist in oostelijke richting wegtrekt. Hij heeft de zigeuners en hun huis op wielen niet eerder gezien, maar nu hem een donker meisje in oranje opvalt, weet hij dat daar langs de spoorlijn Linda en haar familie wegtrekt naar een volgende kermis. De leegte in zijn hart lijkt er enkel groter op te worden.

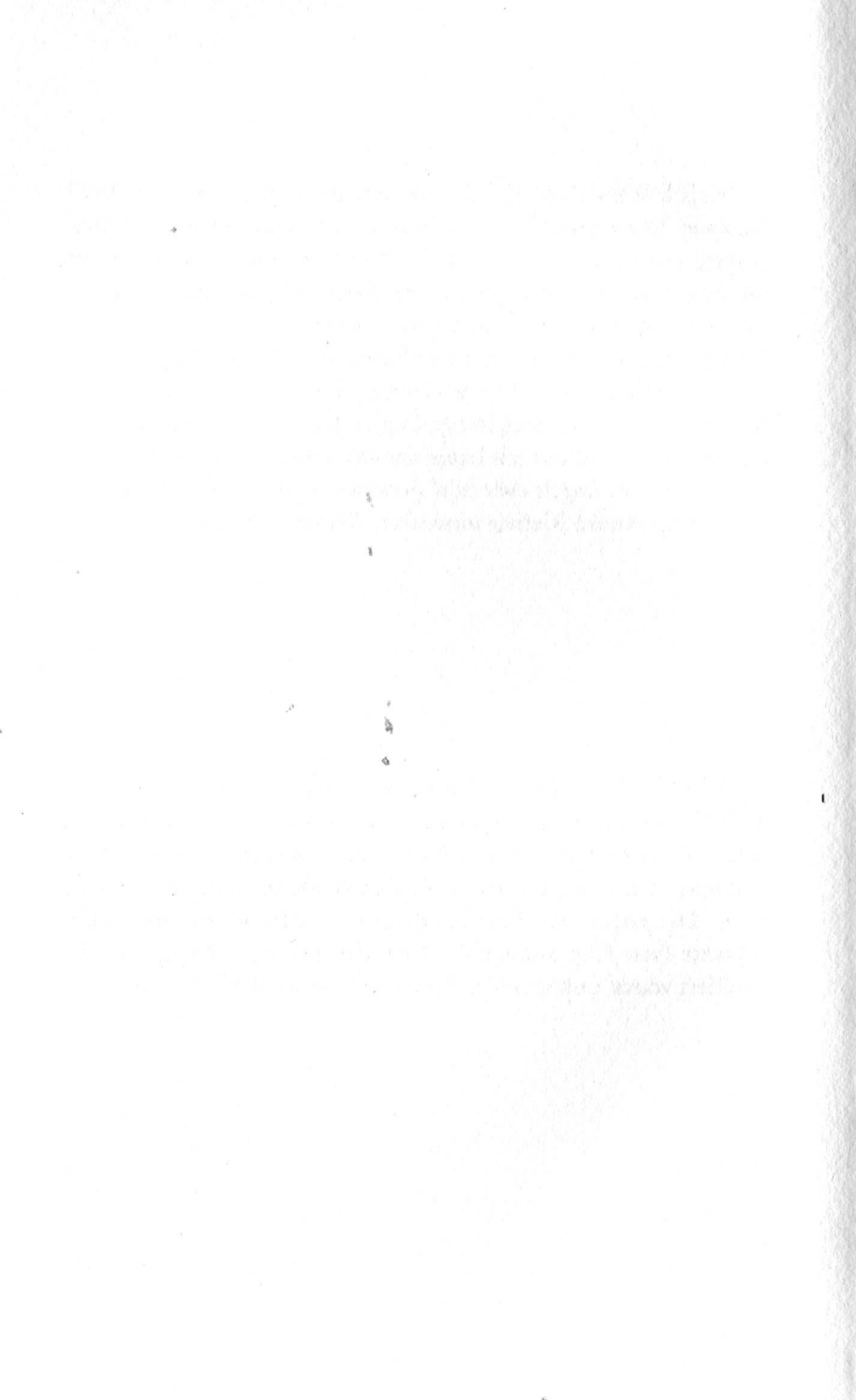
Het enige wat blijft is zijn mijmerplek in de blankboom.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

COR SWANENBERG (Rosmalen, 1942) debuteerde in 1977 met *Van Hemels Licht en Hellevuur*, tot nu toe gevolgd door twintig andere boeken, waaronder *Het Land van de Leeuwerik* en het vierdelige Oostbrabants woordenboek *Wiej wè bewaort diej he' wè, zin 't wefke en ze waar al 80 jaor maagd*.

Swanenberg publiceert o.a. in *Brabantia* en *Amigoe*. Hij is medewerker van de *Brabant Pers* en *Omroep Brabant*. Naast het Nederlands schrijft Swanenberg in het Engels dat tevens de taal is waarin hij zijn brood verdient (als leraar aan het *Zwijssen College*.) Er staat een boek in het Engels over 'zijn' provincie Brabant op stapel dat hij met collega André Riether uitwerkte: *Brabant, that's another cup of coffee*.

NELLEKE DE LAAT (Berlicum, 1946), beeldend kunstenaar. Van de boeken die zij illustreerde noemen wij *Stil staan bij het water*, *Zonder een zucht*, *Den Bosch van binnen en van buiten* (van Cornelis Verhoeven) en *Beroepen op z'n Brabants*, *Wesse dinne, wesse doen*, *De spiegel van Dree de Kapper*, *Heddet al geheurd*, *Jikkies Merante* (van Cor Swanenberg) en *Een boeketje Shakespeare*. Ze schildert vooral portretten en bloemen in aquarel en olieverf.

Dit boek is gezet uit de Garamond en gedrukt op 120 grams wit Yearling van Lutkie & Smit Papier B.V. te Culemborg. De litho's werden vervaardigd door Lithocolor B.V. te Oss; het bindwerk werd verzorgd door B.V. Boekbinderij v.h. P. Abbringh te Groningen. De algehele produktie was in handen van Drukkerij Jan van Laarhoven B.V. te Tilburg.

Gez. Sumnerberg

DE SLANKBOOM

11